

**MUHASEBE DERSİ ALAN ÖĞRENCİLERİN MUHASEBE
MESLEK ETİĞİ İLKELERİNE YÖNELİK ALGI DÜZEYLERİNİN
ÖLÇÜLMESİ: AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

Measurement of Accounting Students' Level of
Perceptions About Principles of Accounting Professional Ethics:
Ağrı İbrahim Çeçen University Case

Dr. Öğr. Üyesi Utku ŞENDURUR

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İşletme Bölümü

usendurur@agri.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-8303-4315>

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi-
Journal of Ağrı İbrahim Çeçen University Social Sciences Institute-
AİCUSBED 6/2 Ekim / October 2020 / Ağrı

ISSN: 2149-3006

e-ISSN: 2149-4053

Makale Türü- <i>Article Types</i> :	Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi- <i>Received Date</i> :	22.05.2020
Kabul Tarihi- <i>Accepted Date</i> :	26.08.2020
Sayfa- <i>Pages</i> : 381-393	https://doi.org/10.31463/aicusbed.741560

<http://dergipark.gov.tr/aicusbed>

This article was checked by

iThenticate

**MUHASEBE DERSİ ALAN ÖĞRENCİLERİN MUHASEBE MESLEK ETİĞİ
İLKELERİNE YÖNELİK ALGI DÜZEYLERİNİN ÖLÇÜLMESİ: AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN
ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ¹**

Measurement of Accounting Students' Level of Perceptions About Principles of
Accounting Professional Ethics: Ağrı İbrahim Çeçen University Case

Dr. Öğr. Üyesi Utku ŞENDURUR

Öz

Bu çalışma, muhasebe meslek mensuplarının uymak zorunda oldukları meslek etiği ilkelerine yönelik muhasebe dersi alan öğrencilerin algı düzeylerinin ölçülmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada, muhasebe dersi alan öğrencilerin etik kavramını algılamasına yönelik, farklı etik boyutlar ele alınarak bir analiz yapılmıştır. Çalışmada kullanılan veriler, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nde çeşitli muhasebe dersleri almış 198 öğrenciye anket uygulanarak elde edilmiştir. Veriler frekans analizi, ortalamalar, t-testi ve ANOVA gibi çeşitli istatistik teknikler ile analiz edilmiştir. Çalışmada ortaya çıkan sonuçlara göre, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nde muhasebe dersi alan öğrencilerin, muhasebe meslek mensuplarının dürüstlük ve şeffaflık etik boyutlarını daha fazla ihlal ettiğini düşündükleri saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin etik algılarında staj yapma durumu, okudukları bölümler ve cinsiyetlerine göre gruplar arası anlamlı bir farka rastlanamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Etik, Muhasebe Meslek Mensupları, Muhasebe Öğrencileri, Anket

JEL Sınıflandırması Kodları: M41, C12, C83

Abstract

This study was carried out to measure the perception levels of accounting students for the principles of professional ethics that professional accountants must comply with. In the study, an analysis was made by considering different ethical dimensions for students taking accounting lessons to perceive the concept of ethics. The data used in the study were obtained by applying a questionnaire to 198 students who took various accounting courses at Ağrı İbrahim Çeçen University. Datas are examined with frequency analysis, mean points, t-test and ANOVA. According to the results of the study, it was found that students who took accounting lessons at Ağrı İbrahim Çeçen University thought, professional accountants violate honesty and transparency dimensions of ethic more than other dimensions of ethic. In addition, there was no

¹Bu çalışma 3-5 Mayıs 2018 tarihlerinde Ankara'da gerçekleşen Uluslararası Kültür ve Bilim Kongresi'nde sunulan bildirinin genişletilmiş halidir. Bildiri, özet metin kitabında basılmıştır (www.ukbk.org)

significant difference between the groups in terms of their ethics perceptions, their departments, and gender.

Keywords: Professional Ethics, Professional Accountants, Accounting Students, Survey

JEL Classification Codes: M41, C12, C83

Giriş

Muhasebe, bir işletmenin kaynaklarının yapısını, bu kaynakların kullanılma yöntemini, işletme faaliyetleri sonucunda bu kaynaklarda meydana gelen artış ve azalışları ve işletmenin ekonomik durumunu gösteren finansal bilgileri üreten ve bunları ilgi duyan bireylere ve kurumlara raporlayarak aktaran bir bilgi sistemidir (Sevilengül, 2016: 27). Muhasebe meslek mensupları ise, örgütlerde meydana gelen mali nitelikteki bu olayları parayla ifade edilmiş olarak, sınıflandıran, kaydeden, yorumlayan ve raporlayan bireyler olarak ifade edilebilir (Akin ve Özdaşlı, 2014: 59).

Muhasebe mesleği, dünyadaki finansal ve teknolojik yeniliklere bağlı olarak evrilmekte, sunduğu bilgilerin içeriğini genişletmekte ve niteliğini artırmaktadır (Yıldız , 2010: 155). Bütün bu ilerleme ve gelişmeler, muhasebe işini yapan meslek mensuplarının sorumluluklarını bir kat daha arttırmıştır. Muhasebenin temel kavramlarının en başında yer alan sosyal sorumluluk kavramında da belirtildiği gibi, işletmeler muhasebe faaliyetlerinden dolayı belirli ilgi gruplarına değil, tüm topluma karşı sorumludur. Muhasebe hatası veya hilesi yapan işletme ile hiçbir bağı bulunmayan, hatta o işletme ile farklı ülkelerde faaliyet gösteren işletmeler veya farklı ülkelerde yaşayan bireyler de, domino taşı etkisiyle, yapılan bu hata veya hilelerden etkilenebilir. Son yıllarda yaşanan muhasebe skandalları bunun en güzel örneğidir. Yaşanan bu muhasebe skandalları sonrası meslek yasalarının tam anlamıyla yeterli olmadığı anlaşılmış ve meslek etiği tartışılmaya başlanmıştır. İşte bu hataların, hilelerin ve muhasebe skandallarının engellenmesi hususunda toplumun muhasebe meslek mensuplarından beklentisi, meslek mensuplarının kanunlara ve genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun faaliyetlerde bulunmaları, dürüst, şeffaf, güvenilir davranışlar sergilemeleridir. Meslek mensuplarının bu temel sorumlulukları muhasebe meslek etiğinin bir gereğidir (Yıldız, 2010: 155).

Etik, bireylerin diğer bireylerden beklediği ahlaki değerleri kapsayan toplumsal bir davranış şeklidir. Bireyler, belirlenen bu ahlaki değerler ile topluma nasıl davranılması gerektiğini benimser ve ona göre davranır (Yurtseven, 2000: 250). Meslek etiği ise, bireyin mesleğini icra ederken ne yapması gerektiğini söyler. Dolayısıyla meslek etiği bir meslekle ilgili olarak yapılan eylemlerin hangilerinin doğru olduğunu değil, hangi eylemlerin yapılması gerektiğini belirtir (Kısakürek ve Alpan, 2010: 213). Muhasebe mesleğinin güvenilirliği açısından, muhasebe meslek mensuplarının teknik muhasebe bilgisi dışında, etik olarak ikilemede kaldıkları bazı durumlar

karşısında doğru kararlar alabilmek için meslek etiği hususunda bilgi sahibi olmaları ve etik kurallara göz ardı etmeden kararlar almaları son derece önemlidir (Ağyar vd., 2012: 4203). Aksi halde dünyada ve ülkemizde muhasebe skandalları yaşanmaya devam edecektir.

Son yıllarda, muhasebede hata ve hilelerin önlenmesi ve yeni muhasebe skandallarının önüne geçilmesi amacı ile meslek yasalarının yanı sıra muhasebe meslek etiği ile ilgili birçok çalışma yapılmaya başlanmıştır. Türkiye’de muhasebe meslek etik ilkeleri 2007 yılında 3568 sayılı yasa kapsamında çıkartılan yönetmelik ile belirlenmiştir. Bu yönetmeliğe göre meslek mensuplarının uymak zorunda oldukları etik ilkeler beş başlık altında toplanmıştır. Bunlar; dürüstlük, tarafsızlık, gizlilik, mesleki yeterlilik ve özen ile mesleki davranış ilkeleridir. Buna göre muhasebe meslek mensupları mesleklerini icra ederken, dürüst ve tarafsız olmalı, gizliliğe önem vermeli, işine gerekli özeni göstermeli ve mesleki yeterliliğe sahip olmalı ve mevcut yasa ve yönetmeliğe aykırı davranışta bulunmamalıdır.

Çalışmada, geleceğin muhasebe meslek mensubu adayları olan muhasebe dersi alan öğrencilerin etik kavramını algılamasına yönelik bu beş etik boyut ele alınarak, muhasebe meslek etiği ilkelerine yönelik algı düzeylerinin ölçülmesi amaçlanmıştır.

Literatür Taraması

Literatüre bakıldığında muhasebe meslek etiği ile ilgili birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. Çalışmanın ana konusu gereği, literatür kısmında, sadece geleceğin muhasebe meslek mensubu olmaya aday, muhasebe dersi alan öğrencilerin etik algılarının araştırıldığı çalışmalara yer verilmiştir.

Armstrong (1987: 27), çalışmasında muhasebe eğitimi alan ve almış öğrencilerin meslek mensuplarına göre, etik yargılar konusunda daha duyarlı olduğunu tespit etmiştir. Stanga ve Turpen (1991: 739)’in muhasebe eğitimi alan lisans sonuncu sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada öğrenciler, ikilemde kaldıkları zaman etik tavır sergileyeceklerini söylemişlerdir. Araştırmanın bir diğer sonucuna göre de etik yargılarda, kadın ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık vardır. Shaub (1994: 1), muhasebe öğrencilerinde demografik değişkenlerin etik kararlara etkisini araştıran bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, yaşı ve başarı seviyesi yüksek olan öğrencilerin etik değerlere daha bağlı olduğu tespit edilmiştir. Kerr ve Smith (1995: 987), muhasebe öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmalarında, öğrenciler için etiğin önemli bir husus olduğu ve eksikliğinin muhasebe mesleğine olumsuz yansıtacağı düşüncesinde oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Ameen vd. (1996: 591), muhasebe öğrencilerinin cinsiyetleri ve etik dışı davranışlar arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışma yapmışlardır. Çalışma sonuçlarına göre kadın öğrenciler erkek öğrencilere göre kurallara ve etik yargılara daha bağlıdır. Cohen vd. (2001: 319) benzer bir çalışma yapmış,

kadın öğrencilerin kuşkulu eylemleri etik bulmadığı ve bunları uygulamak istemedikleri sonucuna ulaşmışlardır.

O'Leary ve Radich (2001), muhasebe etiği dersi alan lisans son sınıf öğrencileri üzerine yaptığı araştırmalarında, öğrencilerin etik davranışlar dışına çıkabileceği ama yakalanma ihtimali artarsa bu davranışlardan kaçınacakları sonucunu bulmuşlardır. Ayrıca literatürdeki birçok araştırmaya benzer olarak bu araştırmada da kadın öğrencilerin etik yargılara erkek öğrencilere göre daha duyarlı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Cohen vd. (2001: 319), işletme birinci ve son sınıf öğrencilerinin etik algılarını ölçmek için yaptıkları çalışmalarında, son sınıftaki öğrencilerin etik kurallara daha fazla bağlı olduğu belirlenmiştir. Mugan ve Atay (2003: 341), çeşitli etik ikilem senaryoları yardımı ile kadın ve erkek öğrencilerin etik duyarlılık seviyelerini ölçmüştür. Araştırma sonuçlarına göre, kadın öğrencilerin, erkek öğrencilere göre daha fazla etik farkındalık içinde olduğu görülürken, muhasebe konularındaki etik yargılarda ise cinsiyetler arası anlamlı bir fark bulunamamıştır. Landry vd. (2004: 102)'nin, yaptıkları çalışmada ise literatüre paralel olarak etik algılama konusunda öğrencilerin cinsiyetleri arasında 18 hususta anlamlı farklar bulunmuştur. Azaltun ve Kaya (2006: 107)'nin, öğrencilerin etik eğitimi beklentilerini araştırdıkları çalışmalarında, öğrencilerin büyük bir bölümünün etik eğitiminin ayrı bir ders olarak okutulmasını istedikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Chan ve Leung (2006: 436), etik muhakeme ve bireysel faktörlerin, etik duyarlılık üzerine etkisini araştırmak amacı ile öğrenciler üzerine bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, değişkenler arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Eleren ve Kayahan (2007: 47)'nin, meslek yüksekokullarında muhasebe öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmanın sonuçlarına göre, öğrenciler etik konusundaki derslerin yetersiz olduğu ve muhasebe etiği dersinin ayrı bir ders olarak okutulması konusunda görüş bildirmişlerdir. Akbaş vd. (2009: 175)'nin işletme bölümü öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırma sonuçlarına göre, erkek öğrenciler işlerin hızlı yürümesi ve yapılması için etik dışı davranış göstermeyi kendilerine bir hak olarak görürken, kadın öğrenciler etik davranışlardan sapmanın kamu ve toplum zararına olacağını belirtmişlerdir.

Kurnaz ve Gümüş (2010: 157)'ün, muhasebe eğitimi alan öğrencilerin etik algısı ölçmek için yaptıkları çalışmalarında, öğrencilerin çoğunun etik dışı davranışlara karşı olduğu sonucu ortaya çıkarken, bu hassasiyetin üst sınıflarda daha fazla olduğu belirlenmiştir. Kurt vd. (2010: 1), Türkiye'deki dokuz üniversitede muhasebe eğitimi alan öğrenciler üzerine bir anket çalışması yapmıştır. Çalışma sonuçlarına göre öğrenciler, meslek etiğine aykırı faaliyetlere olumlu bakmamaktadırlar. Ay ve Güler (2011: 131), meslek yüksekokullarında muhasebe dersi alan öğrenciler üzerine yaptıkları çalışmalarında ahlaki yargı algı düzeyi ve cinsiyet, gelir, mezun olunan lise arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemeye çalışmışlardır. Çalışmada ortaya çıkan sonuçlara göre bazı değişkenler arasında etik yargı düzeyleri

bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Ağyar vd. (2012: 4203)'nin, muhasebe dersi alan öğrencilerinin meslek etiğine bakış açılarını araştırdıkları çalışmalarında, meslek etiği dersini alan öğrencilerin diğer öğrencilere göre, etik yargılara daha duyarlı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Akın ve Özdaşlı (2014: 59)'nın, muhasebe eğitimi alan öğrencilerin etik algılama düzeyini araştırdıkları çalışmalarında, öğrencilerin muhasebe meslek mensuplarının dürüstlük ve şeffaflık ilkelerini daha fazla ihlal ettiklerini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Alkan (2015: 113), etik algılama düzeyini araştırmak üzere önlisans öğrencileri üzerinde bir araştırma yapmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar literatürle paralellik göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre kadın öğrencilerin, etik değerleri erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Daştan vd. (2015: 75), üniversite son sınıf öğrencileri arasında etik, etik ikilem, etik karar ve muhasebe meslek etiği eğitimi konularında farkındalık düzeylerini araştırmak üzere bir çalışma yapmışlardır. Ortaya çıkan sonuçlara göre, verilen eğitimin kalite düzeyinin etik davranışları etkilediği belirlenirken, cinsiyet ve öğrenim görülen bölümün de etik değerlere bakış açısını değiştirdiği saptanmıştır. Yücenurşen vd. (2017: 96), muhasebe eğitimi alan öğrencilere birtakım örnek olaylar vererek etik algılarını ölçmeye yönelik bir çalışma yapmışlardır. Çalışma sonuçlarına göre, öğrenciler rüşvet almayı etik dışı bir davranış olarak görürken, meslek sınavı sorularının kendilerine önceden verilmesini kabul etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin etik algıları ve cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunurken, öğrenim gördükleri bölüm arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Çalışmanın Amacı ve Önemi

Çalışmanın amacı, geleceğin muhasebe meslek mensubu adayları olan muhasebe dersi alan öğrencilerin etik kavramını algılamasına yönelik dürüstlük, tarafsızlık, gizlilik, mesleki yeterlilik ve özen ve mesleki davranış etik boyutları ele alınarak, muhasebe meslek etiği ilkelerine yönelik algı düzeylerinin ölçülmesidir.

Literatürde, öğrencilerin etik algısı üzerine çok sayıda çalışma olsa da, Ağrı ilinde öğrencilerin algı düzeyini ölçen bir çalışmaya rastlanamamıştır. Ayrıca bu çalışmada kullanılan, staj yapma durumu değişkeni önceki çalışmalara göre yeni bir değişkendir. Öğrenciler staj yaparken, mesleği bizzat deneyimleme şansına sahiptirler. Bu deneyim onlara mesleki etik konusunda farklı bir bakış açısı kazandıracaktır.

Çalışmanın Veri Seti ve Yöntemi

Çalışmada Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin etik hakkında algı düzeyleri öğrencilere uygulanan bir anket ile belirlenmeye çalışılmış, anketten elde edilen veriler yüzde ve frekans

dağılımı yöntemi ile analiz edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin etik algılama düzeyleri konusunda okudukları bölümler, staj tecrübeleri ve cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı da t-testi ve ANOVA uygulanarak araştırılmıştır. Bu çalışma Akın ve Özdaşlı (2014: 59) ile Sakarya ve Kara (2010: 57)'nin çalışmalarındaki ölçeklerden yararlanılarak tek bir ölçek şeklinde oluşturulmuş, ölçek hakkında uzaman görüşü alındıktan sonra uygulanmıştır.

Veri Seti

Çalışmada analiz edilen veriler 2018 yılında Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nde muhasebe eğitimi alan öğrencilerine anket uygulanarak elde edilmiştir. Eksik veriler çıkarıldıktan sonra ulaşılan öğrenci sayısı toplam 198 kişidir. Öğrenciler gerek muhasebe, gerekse diğer derslerinde mesleki etik ile ilgili konular işlendiğinden, konu ile ilgili bilgi sahibidirler. Çalışmada, ankete katılan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin tespiti için 3 soru; etik algılama düzeyleri ile ilgili de 5'li likert ölçeği kullanılarak hazırlanan 25 soru yer almaktadır. 1-5 arasındaki sorular etik ölçeğinin dürüstlük boyutunu, 6-10 arasındaki sorular tarafsızlık boyutunu, 11-15 arasındaki sorular mesleki yeterlilik ve özen boyutunu, 16-20 arasındaki sorular gizlilik boyutunu ve 21-25 arasındaki sorular ise mesleki davranış boyutunu ortaya koymak için hazırlanmıştır. Tablo 2'de bulunan ortalama puanlar öğrencilerin işaretlediği şıklara verilen puanların ortalaması alınarak hesaplanmıştır (kesinlikle katılmıyorum=1, katılmıyorum=2, kararsızım=3, katılıyorum=4 ve kesinlikle katılıyorum=5). Verilerin normal dağılıp dağılmadığının belirlenmesi için yapılan analizlere göre veriler normal dağılmıştır (sig: 0.000). Anketin güvenilirliğini ölçmek için yapılan Cronbach Alpha (α) analiz değeri ise 0.742'dir. Literatürde 0.6'nın üstündeki değer güvenilir, 0.7'nin üstündeki değer ise yüksek güvenilir olarak kabul edilmektedir (Yıldız ve Uzunsakal, 2018: 19). Bu çalışmadaki değer 0.7'nin üzerinde olduğu için, öğrencilere uygulanan bu anketin yüksek güvenilirlik değerine sahip olduğu görülmektedir.

Yöntem

Çalışmada yüz yüze görüşme yöntemi ile öğrencilere anket uygulanmış ve anketlerden toplanan veriler SPSS 25 paket programı yardımıyla frekans ve yüzde dağılımı ve ortalamalar gibi istatistiki yöntemlerle analiz edilmiştir. Ayrıca anket sorularına tek tek bakılarak gruplar arası anlamlı bir fark olup olmadığını gösteren farklılık testleri, Anova ve t-testi de yapılmıştır.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Çalışmada zaman kısıtı nedeni ile yapılan analizler t-testi ve ANOVA gibi istatistiki yöntemlerle sınırlı kalmıştır. Daha sonra yapılacak olan

çalışmalarda farklı değişkenler kullanılabilir ve faktör analizleri gibi daha ayrıntılı analizler yapılabilir. Çalışmanın evreni sadece Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler ile sınırlanmıştır ve sadece öğrenci görüşlerine yer verilmiştir. Daha sonra yapılacak olan çalışmalarda evren örneklem büyüklüğü genişletilebilir ve öğrencilerin yanında muhasebe eğitimcilerinin ve muhasebe meslek mensuplarının görüşleri de alınabilir.

Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin anketteki ifadeler ile ilgili görüşlerine göre yapılan değerlendirmeler tabloların altında yer almaktadır. Çalışmaya dâhil olan öğrencilere ait tanımlayıcı istatistikler Tablo-1'de gösterildiği gibidir.

Tablo 1: Tanımlayıcı İstatistikler

<i>Cinsiyet</i>	Frekans	Yüzde
Kadın	123	62.1
Erkek	75	37.9
<i>Öğrenim Gördüğü Bölüm</i>	Frekans	Yüzde
İşletme	77	38.9
İktisat	83	41.9
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (SBKY)	38	19.2
<i>Staj Yapma Durumu</i>	Frekans	Yüzde
Evet	43	21.7
Hayır	155	78.3

Ankete katılan öğrencilerin %37.9'u erkek, %62.1'i ise kadın öğrencilerden oluşmaktadır. SBKY bölümü lisans 1. sınıfta muhasebe dersi olmadığı için, bu bölümden ankete katılım oranı düşüktür. Demografik özelliklerden ortaya çıkan bir başka çarpıcı sonuç ise öğrencilerin %78.3'ünün muhasebe ile ilgili bir işte staj yapmadıklarıdır. Muhasebe dersi alan öğrencilerin etik ilkeler hakkında algı düzeylerini belirlemeye yönelik sorulara ilişkin görüşleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Muhasebe Meslek Etiğine Yönelik Öğrenci İfadeleri

İFADELER	ORTALAMA PUAN
“Meslek mensuplarının mükelleflere ait bilgileri üçüncü kişiler ile paylaşmadığını düşünüyorum”	3.2
“Meslek mensupları yasa ile belirlenmiş durumların yetersiz kaldığı durumlar olsa bile etik ilkelerine bağlı kaldığını düşünüyorum”	3.2
“Ülkemizde meslek mensuplarının etik ilkeleri uygulamada yeterli özeni gösterdiğini düşünüyorum”	2.7

“Meslek mensuplarının mesleki kararları dış etkenlerden etkilenmeden alabildiğini düşünüyorum”	2.6
“Meslek mensuplarının mükellef kamu çıkarı dengesini eşit şekilde koruduğunu düşünüyorum”	2.8
“Mükelleflerin meslek etiğine yeterli saygıyı gösterdiğini düşünüyorum”	3
“Meslek mensuplarının muhasebe ilke ve standartlarını eksiksiz bir şekilde uyguladıklarını düşünüyorum”	2.8
“Meslek mensuplarının yasaları mümkün olduğunca mükellef lehine yorumladığını düşünüyorum”	3
“Ülkemizde meslek etiği ile ilgili yasal düzenlemelerin eksik ve yetersiz olduğunu düşünüyorum”	3.4
“Meslek mensuplarının mükellef ile ilgili bilgileri ilgisiz kişilere vermediğini düşünüyorum”	3.1
“Meslek mensuplarının yasalara ve ahlaki değerlere bağlı kaldığını düşünüyorum”	3
“Meslek mensuplarının mükellefler istediği takdirde yasalarda uygun görülen bilgileri verdiğini düşünüyorum”	3.3
“Meslek mensuplarının özgür irade ile karar verdiklerini düşünüyorum”	3
“Meslek ile ilgili ahlaki değerlerin yasalara bağlanmasının zor olduğunu düşünüyorum”	3
“Meslek mensuplarının kanunlar çerçevesinde mükellef hakkını koruduğunu düşünüyorum”	3.2
“Meslek mensuplarının ilgili taraflara doğru ve yeterli bilgiyi verdiğini düşünüyorum”	3
“Ülkemizde meslek öncesi etik ilkelerine yönelik eğitimin yetersiz olduğunu düşünüyorum”	3.6
“Meslek mensupları ile mükellefler arasındaki bireysel ilişkinin etik davranışı etkilediğini düşünüyorum”	3.4
“Meslek mensuplarının gelir düzeyinin etik davranışı etkilediğini düşünüyorum”	3.3
“Meslek mensupları etik ilkelerine bağlılığı mesleğe olan güveni ve saygınlığını arttıracaklarını düşünüyorum”	3.9
“Meslek mensuplarının ilgili taraflara gerektiği zaman bilgi verdiğini düşünüyorum”	3.2
“Meslek mensuplarının mesleki gelişmeye açık olduklarını düşünüyorum”	3.4
“Meslek mensuplarının mesleki etik kurallarına uymalarının önemli olduğunu düşünüyorum”	4
“Etik konusunda eğitim ve öğretilere daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum”	4
“Meslek mensuplarına yönelik meslek içi eğitim ve seminerlerin fazlalaştırılmasının etik ilkelerine bağlılığı arttıracaklarını düşünüyorum”	4

Öğrencilerin anket sorulara verdikleri cevapların ortalamalarına bakıldığı zaman, en yüksek ortalamaya (4 puan) sahip ifadelerin, “Meslek mensuplarının mesleki etik kurallarına uymalarının önemli olduğunu düşünüyorum”, “Etik konusunda eğitim ve öğretilere daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum” ve “Meslek mensuplarına yönelik meslek içi eğitim ve seminerlerin fazlaştırılmasının etik ilkelerine bağlılığı arttıracığını düşünüyorum” ifadeleri olduğu; en düşük ortalamaya (2.6) sahip ifadenin ise, “Meslek mensuplarının mesleki kararları dış etkenlerden etkilenmeden alabildiğini düşünüyorum” ifadesi olduğu görülmektedir. Tablo 3’de öğrencilerin verdikleri cevaplara göre etik boyutların ortalama puanları gösterilmiştir.

Tablo 3: Etik Boyutlar İtibariyle Ortalama Puanlar

Etik Boyutlar	Ortalama Puanlar
Dürüstlük	2.9
Tarafsızlık	3.1
Mesleki Yeterlilik ve Özen	3.1
Gizlilik	3.4
Mesleki Davranış	3.7

Etik ilkelerin, etik boyutlar itibariyle ortalamalarına bakıldığında en düşük ortalamaya (2.9) *dürüstlük* boyutunun, en yüksek ortalamaya ise *mesleki davranış* (3.7) boyutunun sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre muhasebe dersi alan öğrenciler, muhasebe meslek mensuplarının mesleklerini icra ederken iş ilişkilerinde doğru sözlü ve dürüst bir şekilde davranmadıklarını düşünmektedirler denilebilir. Buna karşın muhasebe meslek mensuplarının yasa ve yönetmeliklere uyması gerektiğini söyleyen *mesleki davranış* etik boyutunun ise ortalaması yüksektir. Öğrenciler burada, muhasebe meslek mensupları her ne kadar dürüst davranmasa bile yasa ve yönetmeliklere uymamanın bir yaptırım olduğu için, meslek mensuplarının bu yasa ve yönetmeliklere bağlı kalacağını düşündükleri ifade edilebilir. Öğrenciler etik boyutların *tarafsızlık* (3.1), *mesleki yeterlilik ve özen* (3.1) ve *gizlilik* (3.4) boyutlarında ise kısmen olumlu görüşler bildirmişlerdir.

Muhasebe öğrencileri anketteki ifadelere genel olarak “kararsızım” (3 puan) ve “katılıyorum” (4 puan) şeklinde cevaplar vermişlerdir. Dürüstlük boyutu hariç, diğer tüm boyutlarda ortalamanın üstünde bir ortalama puan çıkmıştır. Bu da genel olarak, muhasebe öğrencilerinin meslek mensuplarının etik ilkelere uyumu konusunda kısmen olumlu bir düşünceye sahip olmasından kaynaklandığı şeklinde ifade edilebilir.

Muhasebe öğrencilerinin anketteki ifadelerine verdikleri cevapların cinsiyet, staj durumu ve eğitim gördükleri bölüm bakımından gruplar arası anlamlı bir fark teşkil edip, etmeyeceğini belirlemek için uygulanan t-testi ve ANOVA sonuçlarına göre, gruplar arası anlamlı bir farklılığa rastlanamamıştır ($p>0.05$). Özetle etik boyutların hiçbirinde öğrencilerin cinsiyeti, staj yapma durumu ve eğitim gördükleri bölümler açısından istatistiki olarak anlamlı bir farklılık belirlenememiştir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmada, muhasebe öğrencileri anketteki ifadelerine genel olarak kararsızım ve katılıyorum şeklinde cevaplar vermişlerdir. Dürüstlük boyutu hariç, diğer tüm boyutlarda ortalamanın (3) üstünde bir puan çıkmıştır. Etik ilkelerin, etik boyutlar itibarıyla ortalamalarına bakıldığında en düşük ortalamaya dürüstlük boyutunun, en yüksek ortalamaya ise mesleki davranış boyutunun sahip olduğu görülmektedir. Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre en yüksek puan alan ifadeler sırasıyla; “Meslek mensuplarının mesleki etik kurallarına uymalarının önemli olduğunu düşünüyorum”, “Etik konusunda eğitim ve öğretilere daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum” ve “Meslek mensuplarına yönelik meslek içi eğitim ve seminerlerin fazlaştırılmasının etik ilkelerine bağlılığı arttıracaklarını düşünüyorum” ifadeleridir.

Çalışmanın sonuçlarına göre muhasebe öğrencileri, muhasebe meslek mensuplarının, etik ilkeleri uygulamada yeterli özeni göstermediklerini, mesleki kararları alırken dış etkenlerden etkilendiklerini, mükellef kamu çıkarı dengesini eşit şekilde korumadıklarını ve muhasebe ilke ve standartlarını eksiksiz şekilde uygulamadıklarını düşünmektedirler. Bunun yanında ülkemizde etik ile ilgili yasal düzenlemelerin eksik ve yetersiz olduğu, etik ilkelerle ilgili eğitimin düşük düzeyde olduğu ve etik ilkelere bağlılığın mesleğin itibarını arttıracakları düşünceleri de çalışma sonuçları arasında yer almaktadır. Çalışmanın özet sonuçları aşağıdaki gibidir:

- Staj yapan öğrencilerin sayısı çok azdır.
- Öğrenciler yorumlamayı yaşantı, duyum, dedikodular ve dışsal bilgilerle yapmış olabilir.
- Genel ortalamalara bakıldığında orta düzey olumlu bir algılama olduğu görülmüştür.
- Anket sorularına verilen cevapların genel ortalaması 3.25 düzeyindedir.
- Öğrencilerin sahip olduğu olumsuz algı, toplumun bu konudaki algılamasının bir yansıması olabilir.

Çalışmada ortaya çıkan sonuçlara göre birtakım çözüm önerileri aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

- Ülkemizde meslek etiği ile ilgili yasal düzenlemeler arttırılabilir ve daha caydırıcı yaptırımlar getirilebilir.
- Muhasebe meslek mensuplarına, meslek öncesi etik ilkeler konusunda eğitim verilebilir.
- Muhasebe meslek mensuplarına yönelik meslek içi eğitim ve seminerler fazlaştırılabilir.
- Geleceğin meslek mensubu muhasebe öğrencilerine meslek etiği ayrı bir ders olarak okutulabilir.
- Geleceğin meslek mensubu muhasebe öğrencilerine muhasebe alanında staj imkânları arttırılabilir.

Kaynakça

- Ağyar, E., Kutluk , F. A., & Cengiz, E. (2012). Meslek Yüksekokulları Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Değişkenler Işığında Mesleki Etiğe Bakış Açılarının Değerlendirilmesi: Akdeniz Üniversitesi Örneği. *Journal of Yasar University*, 25(7), 4203-4228.
- Akbaş, H., Özsözgün, A., & Özarslan, E. (2009). Muhasebe Mesleğinde Etik Algısı ve Etik Dışı Davranışlarla İlişkisi: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme. *Öneri*, 8(32), 175-184.
- Akın, O., & Özdaşlı, K. (2014, Temmuz). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Uymaları Gereken Etik İlkelere Uyma Düzeyine Yönelik Meslek Mensupları İle Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Algıları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 59-74.
- Alkan, G. (2015). Muhasebe Eğitiminde Etik: Ön Lisans Öğrencilerinin Etik Algılarına Yönelik Bir Araştırma. *Business and Economics Research Journal*, 6(2), 113-125.
- Ameen, E., Guffey, D., & McMillan, J. (1996). Gender Differences in Determining the Ethical Sensitivity of Future Accounting Professionals. *Journal of Business Ethics*(15), 591–597.
- Armstrong, M. (1987). Moral Development and Accounting Education. *Journal of Accounting Education*, 5(1), 27-43.
- Ay, M., & Güler, E. (2011). Öğrencilerin Etik Değerleri: Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. 3. *Ulusal Kurumsal Yönetim, Yolsuzluk, Etik ve Sosyal Sorumluluk Konferansı*, (s. 131-138). Nevşehir.

- Azaltun, M., & Kaya, E. (2006). Muhasebe Eğitiminde Meslek Etiğinin Yeri ve Önemi: Anadolu Üniversitesi'nde Yapılan Bir Araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 8(1), 107-126.
- Chan, S., & Leung, P. (2006). The Effects of Accounting Students' Ethical Reasoning and Personal Factors on Their Ethical Sensitivity. *Managerial Auditing Journal*, 21(4), 436-457.
- Cohen, R., Pant, L., & Sharp, D. (2001). An Examination of Differences in Ethical Decision Making Between Canadian Business Students and Accounting Professionals. *Journal of Business Ethics*, 30(4), 319-336.
- Daştan, A., Bellikli, U., & Bayraktar, Y. (2015). Muhasebe Eğitiminde Etik İikilem ve Etik Karar Alma Konularına Yönelik KTÜ-İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(1), 75-92.
- Eleren, A., & Kayahan, C. (2007). Muhasebe Eğitiminin Öğrenci Bakış Açısıyla Değerlendirilmesi ve Afyon Kocatepe Üniversitesi Meslek Yüksekokullarında Bir Araştırma. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 7(23), 47-63.
- Kerr, D., & Smith, L. (1995). Importance of and Approaches to Incorporating Ethics into the Accounting Classroom. *Journal of Business Ethics*, (14), 987-995.
- Kısakürek, M., & Alpan, N. (2010). Muhasebe Meslek Etiği ve Sivas İlinde Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(41), 213-228.
- Kurnaz, N., & Gümüş, Y. (2010). Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Muhasebe Mesleği ile İlgili Etik Dışı Davranışlara İlişkin Algı Analizi: Dumlupınar Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(45), 157-174.
- Kurt, G., Okan, P., & Başer, F. (2010). Muhasebe Meslek Mensubu Olabilecek Öğrencilerin Meslek Etiği Konusundaki Algılama ve Eğilimlerinin Belirlenmesi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 3(1), 1-20.
- Landry, R., Moyes, G., & Cortes, A. (2004). Ethical Perceptions Among Hispanic Students: Differences by Major and Gender. *Journal of Education for Business*, 80(2), 102-108.
- Mugan, C. Ş., & Atay, D. Ö. (2003). Contextual Effects on Ethical Sensivity and Penalty Judgments. *Teaching Business Ethics*, 7(4), 341-363.

- O'Leary, C., & Radich, R. (2001). An Analysis of Australian Final Year Accountancy Students' Ethical Attitudes. *Teaching Business Ethics*, 5(3), 235-249.
- Sakarya, Ş., & Kara, S. (2010). Türkiye'de Muhasebe Meslek Etiğine Yönelik Düzenlemeler ve Meslek Mensupları Tarafından Algılanması Üzerine Bir Alan Araştırması. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(18), 57-72.
- Sevilengül, O. (2016). *Genel Muhasebe* (18 b.). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Shaub, M. (1994). An Analysis of The Association of Traditional Demographic Variables with the Moral Reasoning of Auditing Students and Auditors. *Journal of Accounting Education*, 12(1), 1-26.
- Stanga, K., & Turpen, R. (1991). Ethical Judgements on Selected Accounting Issues; An Empirical Study. *Journal of Business Ethics*, 10(10), 739-747.
- Yıldız, D., & Uzunsakal, E. (2018). Alan Araştırmalarında Güvenilirlik Testlerinin Karşılaştırılması ve Tarımsal Veriler Üzerine Bir Uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 14-28.
- Yıldız, G. (2010). Muhasebe Mesleğinde Meslek Etiği Ve Kayseri İl Merkezinde Bir Uygulama. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*(36), 155-178.
- Yurtseven, H. (2000). İşletme Yönetiminde Etik: Toplum ve İşletmeler Açısından Çanakkale Kentinde Karşılaştırmalı Bir Araştırma. 8. *Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi* (s. 250). Nevşehir: Erciyes Üniversitesi.
- Yücenurşen, M., Duman, H., & Polat, Y. (2017). Muhasebe Eğitimi Alan Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Etik Davranışlarının Tespiti Üzerine Bir Araştırma: Ortaköy MYO Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 20(2), 96-110.